

Sokszínűség, romák, rendészet

A társadalmi befogadást és az egyenlő bánásmód tiszteletben tartását célul tűző rendészet nemzetközi és hazai normákban, közpolitikai állásfoglalásokban és tervekben egyaránt kinyilatkoztatott alapelv. Az ez irányú elvi konszenzus kiolvasható például az Európában és az annál tágabb, az észak-amerikai kontinenst is magában foglaló, az Európa Tanács és az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) égisze alatt született nemzetközi normákból. Ezek jogi kötőerővel ugyan nem rendelkeznek, de mégiscsak megfogalmazzák a terület jogpolitikai krédóját (soft law).

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága által az *Európai Rendőretikai Kódex* tárgyában 2001. szeptember 19-én elfogadott ajánlás szerint „a rendőrség szervezetét úgy kell kialakítani, hogy az a jó rendőr–civil kapcsolatokat és [...] nonprofit szervezetekkel, valamint a kisebbségi csoportok képviselőivel való hatékony együttműködést elősegítse.”² Továbbá a „felvételi eljárás során [...] azt kell szem előtt tartani, hogy a felvételre kerülő férfiak és nők a társadalom különböző részeit reprezentálják, ideértve az etnikai kisebbségeket is”.³ Illetve: „a rendőrségi nyomozásnak [...] (é)rzékenynek és alkalmazkodónak kell mutatkoznia az egyének, mint pl. a gyerekek, fiatalok, nők, kisebbségek – beleértve az etnikai kisebbségeket is – és a kiszolgáltatott, sérülékeny emberek speciális szükségletei iránt.”⁴

Az EBESZ Nemzeti Kisebbségi Főbiztosa által 2012. novemberében kiadott *Ljubljanai útmutató a sokszínű társadalmak integrálásához* szerint „Az állomány összetételének tükröznie kell a társadalom sokszínűségét, a működését pedig úgy kell kialakítani, hogy az kielégítse a népesség minden szegmensének szükségleteit; a kisebbségi csoportok szükségletei esetében, ha szükséges, akár célzott intézkedéseken keresztül is [...] a rendészeti szervek munkatársainak képzésére, illetve tudatosságának növelésére van szükség a diszkriminációval és az azzal szembeni fellépés jogi kereteivel kapcsolatban. [...] A rendészeti szervek által kiadott közleményeknek – így a nyilvános terjesztésű nyomtatott anyagoknak is – kulturálisan érzékenynek kell lenniük, valamint elérhetőeknek minden közösség számára; adott esetben, illetve lehetőség szerint kisebbségi nyelveken is.”⁵

Az EBESZ Nemzeti Kisebbségek Főbiztosa 2006-ban kifejezetten a soknemzetiségű társadalmak rendfenntartására vonatkozó ajánlásokat is közzétett, amely azzal a céllal született, hogy megvizsgálja a „rendőrség szerepét a feszültségek visszaszorításában és az etnikumok közötti kiegyensúlyozott kapcsolatok kialakításában, valamint megelőzze, hogy

¹ Prof. Dr. Pap András László egyetemi tanár a Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Karának Rendészetelméleti és -történeti Tanszékén.

² *Recommendation Rec(2001)10 of the Committee of Ministers to Member States on the European Code of Police Ethics*. Council of Europe, Committee of Ministers, 2001. 09. 19. 8. pont.

³ *Recommendation Rec(2001)10*, 25 pont.

⁴ *Recommendation Rec(2001)10*, 49. pont.

⁵ *Ljubljanai útmutató a sokszínű társadalmak integrálásához és magyarázó megjegyzések*. OSCE Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezete, Nemzeti Kisebbségi Főbiztosa, 2012. november. *Biztonság és rendészet* című fejezet, 46. cikk. Forrás: www.osce.org/hu/hcnm/110502?download=true (letöltés dátuma: 2018. 05. 09.).

ezek a feszültségek széles körű zavargásokká és konfliktusokká mélyüljenek”.⁶ Négy alapelvet fogalmazott meg: elfogadás, alkalmazás, értékelés és szabályozás.

Korábban, 2003-ban adta ki az EBESZ a *Cselekvési terv a romák és szintók helyzetének javításáról az EBESZ-térségben* című dokumentumot. A részes államok számára javasolt intézkedések közül az alábbiak kapcsolódnak elsősorban a rendészet területéhez: „Biztosítsák a roma és szintó emberek elleni erőszakos cselekmények nyomatékos és hatékony kivizsgálását, különösen akkor, ha okkal gyanítható, hogy azok faji indítékúak voltak [...]. Biztosítsák, hogy a diszkriminatív vagy erőszakos cselekmények elkövetői ne maradjanak büntetlenek.”⁷ Továbbá, hogy ki kell fejleszteni „olyan közpolitikai intézkedéseket, amelyek előmozdítják a rendészeti szerveknél dolgozók tudatosságát a roma és szintó emberek helyzetére vonatkozóan, és visszaszorítják az előítéleteket és a negatív sztereotípiákat”⁸ Emellett javasolja, hogy „vezessenek be képzési programokat a túlzott erőalkalmazás megelőzése, valamint az emberi jogokkal kapcsolatos tudatosság, illetve az emberi jogok tiszteletének előmozdítása érdekében [...] [továbbá] közpolitikai intézkedéseket (1) a roma/szintó közösségek és a rendőrség közötti kapcsolatok javítására, valamint a roma és szintó emberek elleni rendőrségi visszaélések megelőzésére; továbbá (2) a rendőrség és a roma/szintó emberek közötti bizalom fokozására [...]. Szükség esetén dolgozzanak ki – nemzetközi szervezetekkel és roma civil szervezetekkel szorosán együttműködve – közpolitikai állásfoglalásokat, magatartási kódexeket, gyakorlati útmutató kézikönyveket és képzési programokat. [...] Nyújtsanak ösztönzést a roma és szintó embereknek a rendészeti szerveknél való elhelyezkedésre, a tolerancia és a sokszínűség előmozdítása érdekében.”⁹

Tény, hogy a jogalkotó, a kormányzat és a rendőrség is tett lépéseket a fenti iránymutatások és kötelezettségek megvalósításáért. A probléma gyökere abban rejlik, hogy a ténylegesen multikulturális és multietnikus közösségek rendészetére kialakított szabályozás (és retorika) nem alkalmazható egy az egyben abban a magyar társadalomban, ahol lényegében egyetlen etnikai kisebbség él: a romák, amely közösséget a jogalkotó meglehetősen ellentmondásos formában döntően (a kulturális önrendelkezés keretében értelmezett) nemzeti kisebbségként koncepcionalizálja, és nem etnikai kisebbségként, ahol az antidiszkriminációs logika érvényesülne meghatározó módon. (Lásd erről a 2011-es kisebbségi törvényt, amely kifejezetten áttér az *etnikai* fogalomról a *nemzetiségire*.)¹⁰

Inkoherens és inkonzisztens módon (a nemzetiségi törvény filozófiája szerint elsősorban) a kulturális identitás letéteményeseként meghatározott kisebbségi-nemzetiségi önkormányzatokat becsatornázták a társadalmi integráció közpolitikai intézményrendszerébe – és ez a rendészet területére is kiterjed. Az itt bemutatott közjogi dokumentumok ugyanis a

⁶ BOSZNAVY Csaba (2007): Soknemzetiségű társadalmak rendfenntartására vonatkozó ajánlások bemutatása. Egy új eszköz az EBESZ Nemzeti Kisebbségek Főbiztosa számára. *Kisebbségkutatás*, 16. évf. 2. sz. 594–595.

⁷ Eredeti címe: *Action Plan on Improving the Situation of Roma and Sinti Within the OSCE Area*. Magyar verzió: *Cselekvési terv a romák és szintók helyzetének javításáról az EBESZ-térségben*. Organization for Security and Co-operation in Europe. 2003. 11. 27. (MC.DEC/3/03) Forrás: www.osce.org/hu/node/289966 (letöltés dátuma: 2018. 05. 09.).

⁸ *Cselekvési terv a romák és szintók helyzetének javításáról az EBESZ-térségben* (2003): i. m.

⁹ *Cselekvési terv a romák és szintók helyzetének javításáról az EBESZ-térségben* (2003): i. m.

¹⁰ PAP András László (2015): Racial, Ethnic, or National Minority? Legal Discourses and Policy Frameworks on the Roma – in Hungary and Beyond. *Social Inclusion*, Vol. 3. No. 5. 32–47.

különböző társadalmi problémákat és jogsértéseket esszencializálják, homogenizálják és etnicizálják azáltal, hogy „etnikai alapú konfliktusokról” beszélnek, amelyeket a roma közösség a többségtől eltérő kulturális sajátosságaira és a többségi társadalommal történő együttélés predeterminált nehézségeire vezet vissza. Miután e felfogás értelmében a konfliktusok eredendően kulturális jellegűek, a nemzetiségi önkormányzatok természetes és adekvát intézményi partnerei lesznek a rendészeti szerveknek a jogkövetésre nevelés, a bűnmegelőzés, a bűnüldözés és a büntetés-végrehajtás kapcsán történő együttműködés során.¹¹

Nem állíthatjuk, hogy ez a 2010 utáni kormányzat koherens, átgondolt és deklarált filozófiája lenne. Nem találtam olyan kormányzati dokumentumot vagy szakpolitikai anyagot, amely ezt pontról pontra, közvetlenül felvállalta volna, sőt, az a valószínűbb, hogy a társadalmi progresszió eszméjétől vezérelve a jogalkotó és a kormányzat egyszerűen csak átültetett néhány olyan dokumentumot és retorikát, amely a hazaitól jelentősen különböző, de legalábbis a hazai roma közösségre vonatkoztatva inadekvát, alapvetően a bevándorlásra épül, és a nyugat-európai multikulturalizmus környezetében született. Ez azonban a lényegen nem változtat: a jogszabályhelyek és szövegek magukért beszélnek.

Jól mutatja a politikai-közpolitikai megfontolások és retorika, valamint a tényleges társadalmi valóság viszonyát a multikulturális környezetben végrehajtott rendőri intézkedésekről szóló 27/2011. (XII. 30.) ORFK utasítás. A jogforrás preambuluma a „multikulturális környezetben végrehajtott rendőri intézkedésekről szóló szabályozás megteremtéséről”, valamint „a multikulturális környezetben élők megismerése és megértéséről” (továbbá „a bűnmegelőzés erősítéséről, valamint a kölcsönös segítségnyújtásról” szól),¹² amely szövegezés arra utal, hogy a multikulturális közösségek léte adottnak vehető. A 2. pont a preambulumban megfogalmazott célokat alapvetően a kisebbségi összekötő szerepkörre kijelölt személyek, illetve munkacsoport által tartja megvalósíthatónak. Sajátos módon azonban e jogforrás (ha nem is kizárólagosan, de legalábbis döntően) ezt a rendőrség és a roma kisebbségi önkormányzatok relációjában kiadott, az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv és a roma kisebbségi önkormányzatok közötti együttműködésről, kapcsolattartásról szóló 22/2011. (X. 21.) ORFK utasításra utalással teszi meg. A 3. pont, amely a roma–rendőr kapcsolatokra létrehozott személyek és formáció hatáskörét „a folyamatos kapcsolattartás érdekében” kiterjeszti a kapcsolatfelvételre „a) a többségtől eltérő kulturális jegyekkel, magatartási-viselkedési mintákkal, értékrenddel jellemezhető, etnikai, vallási vagy egyéb csoportok, közösségek vezetőivel vagy az adott eltérő kultúrájú közösség képviselőjére alkalmas személlyel, [...] c) az idegenrendészeti vagy menekültügyi eljárás alatt álló harmadik országbeli állampolgárok elhelyezésére szolgáló létesítmények (befogadó állomás, közösségi szállás, rendőrség őrözött szállása, kijelölt gyermekjóléti és gyermekvédelmi intézmény) vezetőivel, d) az érintett kisebbség felzárkóztatásával foglalkozó társadalmi szervezetek, alapítványok, oktatási intézmények, valamint azon települések oktatási

¹¹ Az Emberi Jogi Munkacsoport keretében működő Romaügyekért Felelős Tematikus Munkacsoport 2015-ös összefoglalója például 478 darab 2015-ben kötött megállapodásról számol be a rendőrség és különböző roma önkormányzatok között.

¹² 27/2011. (XII. 30.) ORFK utasítás a multikulturális környezetben végrehajtott rendőri intézkedésekről, preambulumban.

intézményeinek vezetőivel, ahol az érintett kisebbség aránya a rendelkezésre álló adatok alapján meghatározónak tekinthető.”¹³

Az utasítás egyébként előírja

- a releváns kapcsolattartók adatbázisának létrehozását,
- évi legalább egy olyan szakmai rendezvény tartásának kötelezettségét e tárgykörben, amely a rendőrség releváns személyi állományát és szolgálati ágait célozza,
- valamint hogy az ORFK Rendészeti Főigazgatósága dolgozzon ki egy módszertani útmutatót a multikulturális környezetben végrehajtott rendőri intézkedések végrehajtásához, amelyet „a szolgálati ágak és szolgálatok hivatásos állománya részére teljes terjedelmében, míg a szakszolgálatok hivatásos állománya részére szükséges mértékben, dokumentált formában oktatni kell.

Az utasítás ugyancsak létezőnek és adottnak tekinti a kisebbségi közösségek (és itt ismételtelen fontos hangsúlyozni, hogy a jogforrás csak a romákat és a menekülteket nevesíti, a kisebbségi/nemzetiségi törvényben meghatározott nemzetiségeket vagy más bevándorló csoportokat nem), azaz „a többségitől eltérő kulturális jegyekkel, magatartási-viselkedési mintákkal, értékrenddel jellemezhető, etnikai, vallási vagy egyéb csoportok, közösségek” és a többségi társadalom közötti értékkonfliktus kriminális, azaz a büntetőjog (vagy legalábbis a szabálysértési jog) dimenziójában értékelendő létezését. A 12. pont ugyanis az „adott eltérő kultúrájú közösségben elfogadott, de a többségi társadalom normái szempontjából deviánsnak tekinthető eseményről” szól. Ezek bekövetkezésének esetére rendelkezik arról, hogy „a kisebbségi összekötők a bűnügyi szolgálati ág munkatársainak, valamint az összekötő személyek segítségével tárják fel az adott eltérő kultúrájú közösséghez tartozó, a többségi társadalmat jellemző normákkal, mintákkal, szokásokkal össze nem egyeztethető viselkedési formákat.”¹⁴

A 13. pont szerint „[a] többségitől eltérő szokások, hagyományok, viselkedési jellemzők feltérképezésére irányuló adatgyűjtés végrehajtását követően, az általános tapasztalatokat a kisebbségi összekötő összesíti és az állomány számára hozzáférhetővé teszi annak érdekében, hogy az esetleges illegális migráció okán az adott területen megjelenő, addig ismeretlen népcsoportokhoz tartozó személyek felismerését elősegítse.”¹⁵ A jogforrás feladatokat határoz meg az „oktatási intézményekben előforduló, kulturális különbözőségekből fakadó konfliktusok feltérképezése és a további jogsértő cselekmények megelőzése érdekében az »Iskola rendőre« programban részt vevő rendőr”, valamint a rendőrkapitányságok bűnmegelőzési előadói számára hogy „a többségitől eltérő, már megismert viselkedési formákkal kapcsolatos előadások [...] keretében rávilágít[s]anak a társadalmi együttélés alapvető, a kulturális különbözőségekből fakadó konfliktusok megelőzését célzó szabályaira, valamint tanácsaikkal hozzájárul[ja]nak a diákok tudatformálásához.”¹⁶ Azt is kimondja a jogforrás, hogy a „nyugodt és kiegyensúlyozott közösségi viszonyok megteremtésének és fenntartásának elősegítése érdekében a Kistérségi Egyeztető Fórumok keretein belül szükséges feltárni az egyes eltérő kultúrájú közösségek tagjai által és sérelmére elkövetett bűncselekmények hátterében álló, a jogsértések megelőzése szempontjából releváns okokat és

¹³ 27/2011. (XII. 30.) ORFK utasítás, 3. pont, a)–d) pontok.

¹⁴ 27/2011. (XII. 30.) ORFK utasítás, 12. pont.

¹⁵ 27/2011. (XII. 30.) ORFK utasítás, 13. pont

¹⁶ 27/2011. (XII. 30.) ORFK utasítás, 14–15. pontok.

körülményeket”.¹⁷ A fenti fórumokra és programokra a jogforrás megteremti a „konfliktusokkal érintett, illetve a veszélyeztetettnek tekinthető eltérő kultúrájú közösségek vezetőinek”, valamint a releváns civil szervezetek bevonását.¹⁸

Érdeemes megemlíteni, hogy az utasítás kiadását követően a budapesti székhelyű Európai Roma Jogi Központ (ERCC) a belügyminiszterhez és az országos rendőrfőkapitányhoz fordult, és, aggodalmának adott hangot azzal kapcsolatban, hogy annak nyelvezete erősíti a sztereotípiákat és diszkriminációhoz vezethet, ugyanis a dokumentum, bár multikulturális környezetről beszél, de implicit módon a romákat célozza, és az utasításban használt nyelvezet nem erősíti a rendőrség és a roma közösségek együttműködését, hanem mélyítheti a romákkal szembeni előítéletet, és tovább növelheti a bizalmatlanságot.¹⁹

Az említett 22/2011. ORFK utasítás céljaként egy konfliktus- és előítéletmentes viszony megteremtését határozza meg a rendőrség és a roma kisebbség között, kiemelt figyelemmel a bűnmegelőzésre. Ennek keretében szól a hivatásos állomány romológiai és konfliktuskezelési képzéséről, amely arra enged következtetni hogy a roma közösség kultúrájának (mint a kriminális magatartás forrásának) megismerése segíti elő a bűnmegelőzést és bűnüldözést, az utasítás megfogalmazásában „a Rendőrség és a roma kisebbség közötti konfliktushelyzetek megelőzését”.²⁰ Az utasításban meghatározott „munkacsoportok figyelemmel kísérik azokat [...] a helyes (sic!) életvitelre [...] irányuló tanulmányokat, elemzéseket, amelyek a roma kisebbséggel kapcsolatban hasznosítható ismereteket nyújthatnak a rendőrség személyi állománya részére.”²¹ Ez a formáció „a roma kisebbséggel kapcsolatos konfliktushelyzetek elemzése alapján gyakorlati példákat és helyes megoldási módszereket bemutató szakmai anyagot készít, amelyet a rendőri szakmai tevékenység során, valamint a rendőrök képzésében alkalmazni lehet”, továbbá „szükség szerint, de legalább évente összesíti az adaptálható módszereket, képzéseket és programokat, amelyek alapján – a kriminológiai kutatások legfrissebb eredményeivel kiegészítve – létrehozza a roma kisebbséggel kapcsolatos kriminológiai, szociális (sic!) kutatások, tanulmányok [...] adattárát.”²² Érthető tehát, hogy az utasítás értelmében az országos rendőrfőkapitány felkéri az ORÖ képviselőjét a kriminalitást érintő éves értékelő értekezletén való részvétellel.

A jogforrás szerint a rendőrség „és a roma kisebbségi önkormányzatok közötti együttműködés célja a [...] konfliktus- és előítéletmentes viszony megteremtése, kiemelt figyelemmel a bűnmegelőzésre, az áldozattá, bűnelkövetővé, illetve szenvedélybeteggé válás elkerülésére és az ismeretterjesztő kommunikációra”.²³ Az utasítás központi és területi kisebbségi kapcsolattartási munkacsoportot hoz létre, amelyek koordinálják „a kisebbségi kapcsolattartási, együttműködési feladatokat, így különösen: a) az áldozattá, bűnelkövetővé,

¹⁷ 27/2011. (XII. 30.) ORFK utasítás, 17. pont.

¹⁸ 27/2011. (XII. 30.) ORFK utasítás, 18. pont.

¹⁹ *Az Európai Roma Jogi Központ aggódik a rendőri intézkedések miatt* (2012). Forrás:

<http://biztonsagpiac.hu/az-europai-roma-jogi-kozpont-aggodik-a-rendori-intezkedesek-miatt> (letöltés dátuma: 2018. 05. 09.).

²⁰ 22/2011. (X. 21.) ORFK utasítás az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv és a roma kisebbségi önkormányzatok közötti együttműködésről, kapcsolattartásról, 11. pont, f) alpont.

²¹ 22/2011. (X. 21.) ORFK utasítás, 22. pont.

²² 22/2011. (X. 21.) ORFK utasítás, 29., 23. pont.

²³ 22/2011. (X. 21.) ORFK utasítás, 2. pont.

szenvedélybeteggé válás elkerülését, b) a Rendőrség szakmai tevékenységének kommunikációját, c) a Rendőrségről pozitív kép közvetítését, d) a hivatásos állomány romológiai, konfliktuskezelési és kommunikációs képzését, e) a rendőri hivatás vállalásának előmozdítását szolgáló stratégiák, programok kidolgozását, valamint f) a Rendőrség és a roma kisebbség közötti konfliktushelyzetek megelőzését.”²⁴ A jogforrás rendelkezik arról is, hogy „A rendőrkapitányságok kezdeményezik [...] olyan kapcsolatépítő kulturális és sportprogramok szervezését, amelyek a Rendőrség [...] és a roma kisebbség közötti kölcsönös előítéletek felszámolását, mérséklését szolgálják.”²⁵

Az Emberi Erőforrások Minisztériumának Szociális Ügyekért és Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkársága által jegyzett, *Magyar nemzeti társadalmi felzárkózási stratégia II.: Tartósan rászorulóok – szegény családban élő gyermekek – romák (2011–2020)* címet viselő dokumentum, noha „alapelveként kezeli, [...] hogy a kifejezetten a roma nemzetiségre irányuló projektek csak akkor indokoltak, ha az orvosolni kívánt hátrány egyértelműen és elsősorban nemzetiségi vonatkozású”,²⁶ ugyanakkor azt írja, hogy „elengedhetetlen [...] bizonyos intézmények és szervek (pl.: helyi hatóságok, bírósági szervek, a rendőrség), valamint a [...] roma közösségek közötti állandó társadalmi párbeszéd kezdeményezése és fenntartása, melynek segítségével egy egymás elismerésén, tiszteletben tartásán, a problémák megoldására való törekvésen alapuló viszonyrendszer alakulhat ki.”²⁷ A dokumentum „különböző etnikai/nemzeti háttérű csoportok [...] illetve nemzetiségek és a többségi társadalom közötti” konfliktusokról²⁸ és „etnikai konfliktusokkal nagymértékben terhelt településeken [...] a közösségek konfliktusmentes együttéléséről”²⁹ szól. Fontos eleme e felfogásnak a kölcsönösség, például a már említett, „mindkét oldalról tapasztalható rasszista vagy etnikai motivációt is sejtető bűncselekmények terjedése” kapcsán,³⁰ de általában is, ami azt sugallja, pontosabban arra a premisszára épít, hogy mély, elementáris és meghatározó, a rendészeti kihívásokat, tehát a bűnelkövetést indukáló kulturális különbségek vannak a többség és a romák között. A dokumentum a „valódi, kölcsönös elfogadás”³¹ szükségességéről szól, és arról, hogy „törekedni kell [...] a roma és nem roma közösségek közötti kapcsolatok számának és minőségének növelésére.”³² Nem kevesebbet olvashatunk e dokumentumban, minthogy „[a] nemzeti együttműködés keretrendszerébe egyértelműen be kell emelni a romák és a többségi társadalom szövetségkötésének gondolatát.”³³

Még explicitebben fogalmazza meg ezt a szemléletet a nemzeti társadalmi felzárkózási stratégiáról, valamint végrehajtásának a 2012–2014 évekre vonatkozó kormányzati intézkedési tervéről szóló 1430/2011. (XII. 13.) Korm. határozat: „a közösségek

²⁴ 22/2011. (X. 21.) ORFK utasítás, 11. pont.

²⁵ 22/2011. (X. 21.) ORFK utasítás, 24. pont.

²⁶ *Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II. Tartósan rászorulóok – szegény családban élő gyermekek – romák (2011–2020)* (2014). Emberi Erőforrások Minisztériuma, Szociális és Társadalmi Felzárkóztatásért Felelős Államtitkárság, Budapest.

²⁷ *Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II.* (2014): *i. m.*, 108.

²⁸ *Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II.* (2014): *i. m.*, 110.

²⁹ *Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II.* (2014): *i. m.*, 112.

³⁰ *Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II.* (2014): *i. m.*

³¹ *Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II.* (2014): *i. m.*, 108.

³² *Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II.* (2014): *i. m.*

³³ *Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II.* (2014): *i. m.*, 111.

konfliktusmentes együttélése érdekében [...] vagyon- és közbiztonsági terveket kell készíteni, elsősorban a közösségek békéjét veszélyeztető ismétlődő elkövetések és atrocitások, valamint az életellenes bűncselekmények megelőzése érdekében. [...] A közbiztonsági tervekben ki kell használni a rendőrség, a polgárőrség, a cigány kisebbségi önkormányzatok és a civil szervezetek együttműködésében rejlő lehetőségeket. [...] Az etnikai konfliktusokkal nagymértékben terhelt településeken konfliktuskezelő, mediációs, közösségfejlesztő, valamint közösségi bűnmegelőzési és rehabilitációs programokat kell indítani a rend tartós helyreállítása és a közösségek konfliktusmentes együttélése érdekében. [...] Elő kell segíteni a fiatalok jogkövető magatartási kultúrájának kialakulását, [...] támogatni kell az egyházakat a roma közösségek körében végzett missziós és pasztorációs tevékenységükben, különösen az erkölcsi értékrendet megalapozó és szemléletformáló programjaik beindításában és működtetésében.”³⁴

Az Emberi Jogi Munkacsoport keretében működő Romaügyekért Felelős Tematikus Munkacsoport 2015-ös összefoglalója beszámol arról, hogy a Belügyminisztérium 2011. évi romaintegrációs feladattervének részeként „valamennyi bv. intézetnél romaügyekért felelős munkatársak kerültek kinevezésre.”³⁵ Például „a reintegráció elősegítése érdekében a Tolna Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet és az illetékes Roma Nemzetiségi Önkormányzat 2015. január 21-én együttműködési megállapodást kötött a pártfogó felügyelői tevékenység hatékonyabbá tétele érdekében.”³⁶

A fent bemutatott közjogi keret és kényszerpálya ellenére léteznek elismerésre méltó, kifejezetten rendészeti célú és forrású integrációs kezdeményezések is. Ilyen például a cigány származású fiatalok rendőrré válásának elősegítése érdekében a Rendőrség által biztosított támogatási rendszer létrehozásáról, valamint a rendőri szervek ezzel kapcsolatos feladatairól szóló [a 13/2016. (V. 27.) ORFK utasítással némileg módosított] 1/2010. (OT 1.) ORFK utasítás, amely „a középfokú oktatási intézmények, illetve a felsőoktatási intézmények nappali tagozatán tanuló cigány származású fiatalok tanulmányai eredményes befejezésének elősegítése, illetve a rendőrségi állomány utánpótlási bázisának szélesítése érdekében – a cigány származású fiatalok részére a rendőri pálya választásának ösztönzésére szolgáló támogatási rendszer létrehozását” célozza.³⁷ A pályázati kiírás lényege, hogy a rendőrség a támogatott cigány származású fiatalokat tanulmányaik eredményes befejezése, majd a rendőrszakmai képzettség megszerzése után hivatásos szolgálati jogviszonyban foglalkoztatja. A Sokszínű Rendvédelem (www.sokszinurendvedelem.hu) internetes oldal a roma fiatalok rendőrré válásához kapcsolódó számos fontos információt tartalmaz (próba felvételi, ösztöndíjrendszer stb.). 2016-ban az Európai Roma Rendvédelmi Intézet és az ORFK közös kampányt indított a holland nagykövetség támogatásával a rendvédelmi hivatás népszerűsítésére a roma fiatalok, különösen a roma lányok körében.

³⁴ 1430/2011. (XII. 13.) Korm. határozat a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiáról, valamint végrehajtásának a 2012-2014. évekre szóló kormányzati intézkedési tervéről, Melléklet.

³⁵ SIMON, Patrick (2007): *Ethnic Statistics and Data Protection in the Council of Europe Countries. Study Report*. Strasbourg, Council of Europe. lásd továbbá: A Romaügyekért Felelős Tematikus Munkacsoport összefoglalója (2015). 13.

³⁶ A Romaügyekért Felelős Tematikus Munkacsoport összefoglalója (2015). 7.

³⁷ 1/2010. (OT 1.) ORFK-utasítás,

Az említett 22/2011. (X. 21.) számot viselő ORFK utasítás szerint pedig a „helyi összekötők a roma kisebbségi önkormányzatok képviselőinek kezdeményezésére segítséget nyújtanak a rendészeti szakközépiskolák részére toborzáshoz, valamint nyílt nap tartásához annak érdekében, hogy minél több roma származású fiatal megismerhesse a rendőri hivatást. A roma származású fiatalok rendőrré válásának elősegítése érdekében [...] a munkacsoportok, valamint a helyi összekötők szükség szerint megkeresik a roma kisebbségi önkormányzatok vezetőit, tisztségviselőit.”³⁸

További pozitív kezdeményezés a rendvédelmi szerveknél dolgozó cigány származású és identitású, valamint a romák társadalmi integrációját kiemelten fontos kérdésnek tekintő, nem roma munkatársakat tömörítő Európai Roma Rendvédelmi Bajtársi Közhasznú Egyesület (Fraternal Association of European Roma Law Enforcement Officers, FAERLEO) 2006-os megalakulása is – amely Boda József (akkor még) dandártábornok tiszteletbeli elnöklete alatt történt. Ezt az egyesületet az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium a Nyílt Társadalom Intézet támogatásával hozta létre abból a célból, hogy elősegítsék a roma fiatalok mind nagyobb számban történő belépését a rendvédelmi szervekhez, ezáltal stabil karrierlehetőséget és egzisztenciális kitérési lehetőséget biztosítva számukra.

Felhasznált irodalom

A Romaügyekért Felelős Tematikus Munkacsoport összefoglalója (2015).

Action Plan on Improving the Situation of Roma and Sinti Within the OSCE Area.

Organization for Security and Co-operation in Europe, 2003. 11. 27. Forrás:
www.osce.org/odihr/17554 (letöltés dátuma: 2018. 05. 09.).

Az Európai Roma Jogi Központ aggódik a rendőri intézkedések miatt (2012). Forrás:

<http://biztonsagpiac.hu/az-europai-roma-jogi-kozpont-aggodik-a-rendori-intezkedesek-miatt> (letöltés dátuma: 2018. 05. 09.).

BOSZNAV Csaba (2007): Soknemzetiségű társadalmak rendfenntartására vonatkozó ajánlások bemutatása. Egy új eszköz az EBESZ Nemzeti Kisebbségek Főbiztosa számára. *Kisebbségkutatás*, 16. évf. 2. sz. 594–595.

Cselekvési terv a romák és szintók helyzetének javításáról az EBESZ-térségben. Organization for Security and Co-operation in Europe. 2003 11. 27. (MC.DEC/3/03) Forrás:
www.osce.org/hu/node/289966 (letöltés dátuma: 2018. 05. 09.).

Ljubljani útmutató a sokszínű társadalmak integrálásához és magyarázó megjegyzések.

OSCE Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezete, Nemzeti Kisebbségi Főbiztosa, 2012. november. Forrás: www.osce.org/hu/hcnm/110502?download=true (letöltés dátuma: 2018. 05. 09.).

Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II. Tartósan rászoruló – szegény családban élő gyermekek – romák (2011–2020) (2014). Emberi Erőforrások Minisztériuma, Szociális és Társadalmi Felzárkóztatásért Felelős Államtitkárság, Budapest.

PAP András László (2015): Racial, Ethnic, or National Minority? Legal Discourses and Policy Frameworks on the Roma – in Hungary and Beyond. *Social Inclusion*, Vol. 3. No. 5. 32–47.

³⁸ 22/2011. (X. 21.) ORFK utasítás, 26–27. pontok.

Recommendation Rec(2001)10 of the Committee of Ministers to Member States on the European Code of Police Ethics. Strasbourg, Council of Europe, Committee of Ministers, 2001. 09. 19.

SIMON, Patrick (2007): *Ethnic Statistics and Data Protection in the Council of Europe Countries. Study Report.* Strasbourg, Council of Europe.

Jogi hivatkozások jegyzéke

1430/2011. (XII. 13.) Korm. határozat a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiáról, valamint végrehajtásának a 2012-2014. évekre szóló kormányzati intézkedési tervéről
2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól

22/2011. (X. 21.) ORFK utasítás az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv és a roma kisebbségi önkormányzatok közötti együttműködésről, kapcsolattartásról

27/2011. (XII. 30.) ORFK utasítás a multikulturális környezetben végrehajtott rendőri intézkedésekről